

Гармаш Олена Леонідівна
доктор філологічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь

**ПЕРСПЕКТИВИ ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
АНГЛОМОВНИХ КОНЦЕПТІВ
ЯК НАЦІОНАЛЬНО МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ**

В усіх мовах світу слово є мовним знаком, має зміст і форму [3, с. 20]. Відомо, що різні мови по-своєму позначають одні й ті ж реалії. Проте, навряд чи існування різних картин світу може бути

мотивованим лише внутрішніми, іманентними ознаками етнічних мов. Принципи сприйняття визначають формування когнітивних і мовних категорій [13, р. 74], а отже не мова, а народ створює свою культуру, а культура так чи інакше віддзеркалюється в мові [12, с. 115]. У межах лінгвістичної когнітології значення розглядається як ментальна структура, включена в моделі знання та думки і позначена національно-культурною специфікою мовної свідомості етнічної особистості – представника певної соціокультурної спільноти [2; 4; 11].

У сучасному інформаційному світі все більше уваги приділяється дослідженню процесів здобуття, переробки та зберігання знання. Когнітивна лінгвістика намагається подати та дослідити загальний мовний фонд у всій його когнітивній повноті, що, у свою чергу, передбачає врахування моделей здобуття мовного знання, рецепції та продукування [14, с. 40]. Домінування у сучасному мовознавстві антропоцентричного підходу зумовлює вивчення мови у тісній взаємодії з навколишньою дійсністю, а "людина постає точкою відліку в процесі аналізу тих чи інших явищ, визначаючи його перспективи та остаточні цілі" [7, с. 212]. У світлі інноваційних лінгвістичних теорій мову розглядають як "засіб накопичення знань про культуру нації та цивілізації вцілому" [9, с. 7].

А.М. Приходько зазначає, що етноспецифічність концептуальних структур не підлягає сумніву, їх семантико-понятійна база головним чином експлікує загальнокультурний ментальний досвід. Вчені "схильні підкреслювати ментальні витоки концепту і пов'язувати їх з уявленням про ті смисли, якими оперує представник певного лінгвокультурного колективу в процесі своєї мисленнєво-мовленнєвої активності у вигляді "квантів" знання" [10, с. 53]. Відображення в англійській мові об'єктивної реальності пов'язане з явищами осмислення, номінації та категоризації нових явищ, формуванням певного часового зрізу "мовної картини світу". Остання трактується дослідниками як сукупність уявлень, що склалася історично у повсякденній свідомості народу і відобразилася у мові. Це свого роду колективна філософія, система поглядів, з одного боку, універсальна, а з іншого, національно-специфічна [8, с. 115].

Більшість учених при визначенні когнітивістики беруть за основу тезу, що вона є вченням про системи репрезентації знань й

опрацювання інформації, що надходить людині різними каналами [6, с. 82]. Так, "зміна гуманітарних парадигм у суспільствознавчих науках у цілому і, зокрема, у лінгвістиці зумовила фокусування уваги вчених-філологів на феномені *homo loquens* – людини, що виступає суб'єктом породження та сприйняття мовних повідомлень" [5, с. 25]. На думку дослідників, концепт – "це будь-яка дискретна змістовна одиниця колективної свідомості, що відображає предмет реального або ідеального світу і зберігається в національній пам'яті носіїв мови у вербально позначеному вигляді" [1, с. 53]. Таким чином, у концепті поєднуються результати як соціокультурного, так і індивідуального досвіду.

В умовах виходу когнітивної лінгвістики на трансдисциплінарний рівень пізнання реалізується можливість значного підвищення її експланаторних можливостей. Таким чином, замість утворення нової теоретичної рамки, трансдисциплінарний системний підхід має на меті усунення "рамок" дослідження у їх традиційному розумінні, і встановлення замість них альтернативних "наукових терміналів", які забезпечуватимуть вихід до такої інформації, синтез якої є необхідним для повного розуміння різномірних складових інформаційної мережі світу та ролі людини у її формуванні.

Отже, єдність національно маркованих інформаційних ресурсів лінгво-ментального характеру демонструє універсальні характеристики космогенетичних законів симетрії, а концептуальні структури різного рівня складності являють собою такі системи, в будові яких прослідковуються основні риси організації Всесвіту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабушкин А.П. Концепты разных типов в лексике и фразеологии и методика их выявления / Бабушкин А.П. // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Научное издание / Под ред. И.А. Стернина. – Воронеж: Воронежский государственный университет, 2001. – С. 53.
2. Болдырев Н.Н. Концептуальное пространство когнитивной лингвистики / Болдырев Н.Н. // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004.– №1. – С. 18–36.
3. Вовк П.С. Міжмовна асиметрія мовного знака [Текст] / Вовк П.С. // *Studia linguistica*. – Збірник наукових праць КНУ ім. Т. Шевченка

- Випуск 1. – Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – С. 20–24.
4. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу: [монографія] 2-е вид., випр. і доп. / Голубовська І.О. – К.: Логос, 2004 – С. 114–284.
5. Голубовська І.О. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен [Текст] / І. О. Голубовська // *Studia linguistica*. – Збірник наукових праць КНУ ім. Т. Шевченка Вип. 1. – Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – С. 25–32.
6. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису: [монографія] / А.П. Загнітко – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 378 с.